DOI:10.7816/sed-01-02-03

KEMANDA 19. YÜZYIL VİBRATO KULLANIMI

Beyzagül KAPÇAK IŞIKSUNGUR[1]

ÖZET

16., 17. ve 18. yüzyılda pek fazla önemsenmeyen ve kullanımı tercih edilmeyen vibrato tekniğinin, herşeye rağmen 19.yüzyılda, diğer yüzyıllara göre daha keskin bir gelişimi olmuş, icracılar ve pedagoglar tarafından kullanımı artmıştır. Dolayısıyla 19. yüzyıldaki besteciler, eserlerine bu gelişimi yansıtmışlardır. Her yüzyılda, o dönemin müziksel ihtiyaçları nedeni ile farklı kullanımları olan vibratonun, eserlerdeki veya metodlardaki kullanımı da yüzyıllar arasında farklılık göstermiştir. Bu araştırmada, 19. yüzyıldaki pedagogların, bestecilerin eserlerindeki veya metodlarındaki vibrato kullanımları, açıklamaları, sınıflandırılmaları, ele alınarak, icracılarda, öğretmenlerde ve öğrencilerde vibrato hakkında farkındalık yaratabilmek amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Keman, Vibrato, Vibrato Tarihi, 19. Yüzyıl

[1] beyzagul.kapcak@gmail.com

USE OF VIBRATO FOR VIOLIN IN THE 19TH CENTURIES

ABSTRACT

The vibrato technique was regarded less important and preferred less in the 16th, 17th and 18th centuries. Despite this, it developed significantly in the 19th century and it was used by performers and pedagogues. Therefore, composers in the 19th century reflected this technique in their works. Vibrators with different uses due to musical instruments in every century are used differently at works and methods. In this survey, the purpose is to create awareness for performers, teachers and students by examining uses, explanations, classifications of vibrato at works and methods of pedagogues and composers in the 19th century.

Keywords: Violin, Vibrato, History Of Vibrato, 19th Century

1. GİRİŞ

Vibrato, keman icrasında, yorumcunun eserlerden çıkardığı anlamı ifade edebilmek için kullanılan önemli bir tekniktir. Kemanda kullanılan her teknik gibi vibrato tekniği de bilinçli ve yerli yerinde kullanılmalıdır. Aksi takdirde icra edilen eserlerin dönemsel özellikleri, motif ve cümle yapılarının yanlış ifadesi söz konusu olabilir. Bu nedenle her icracının bilinçli bir vibrato kullanımı için eserlerin dönemsel özelliklerini bilmesi gerekmektedir.

Teknik ve hareket olarak vibratonun tanımı, eski yüzyıllarda olduğu gibi günümüzde de aynıdır. Vibratonun kullanımıyla ilgili fikirler ise farklılıklar göstermektedir. 16., 17. ve 18. yüzyılda vibrato kullanımının çok az istendiği bilinmektedir. Fakat 19. yüzyılın sonuna doğru, kullanımının daha serbest hatta gerekli olduğu kesin bir şekilde ifade edilebilir. Eski yüzyıllarda ihtiyatlı, 19. yüzyılda ise yoğun veya ihtiyatlı fakat bilinçli bir kullanım istenmektedir.

Yüzyıllar içerisinde, vibratoyla ilgili sahip olunan farklı düşüncelere ve yapılan tanımlara aşağıda yer verilerek, geçmişte vibratonun nasıl bir yere sahip olduğu ifade edilmeye çalışılmıştır.

16.yüzyılda yaşamış olan din bilimcisi, filozof, matematisyen ve müzik teorisyeni; Marin Mersenne, "Harmonie Universelle" (1636) eserinde vibratonun nasıl yapıldığı üzerine teknik bilgilere yer verilmiştir. Vibrato hakkında şöyle ifadeler kullanmıştır.

"Verre Casse" (…) çok uygun yapıldığı zaman iyi bir çekicilik verir (…).Sık kullanımı ile doğacak ifade tehlikesi oluşmadan, vibrato ihtiyatlı kullanılmalıdır. Gösterim şekli ('.) kesme işaretinden sonra gelen noktadır" (Boyden, 1965:117-178).

18.yy' da Leopold Mozart, tarihteki duruşunu ihtiyatlı kullanım savunucusu olarak belirlemiştir. Mozart' ın şu sözleri de tarihteki duruşunu pekiştirmektedir; "Şarkı söyleme sanatını az da olsa bilen herkes bilir ki ihtiyatlı hava gereklidir (Hauck, 1975:11).

Leopol Mozart, "A Treatise on the Foundamental Princible of Violin Playing" eserinde, vibratonun kemanda nasıl gerçekleştiğini şöyle ifade etmiştir: "Parmak, telin üzerine kuvvetlice basıldığında, tüm elle köprüye doğru ileri ve sarmala doğru geri bir küçük hareket yapılır (Mozart, 1985:203).

Galamian ise vibratonun müziğe yaşam vermede, renk vermede ve kemancıların performansındaki çeşitliliğinde sonsuz bir dizi olasılıklar sunduğunu düşünmektedir (Galamian, 1962:3).

Zaman içerisinde, vibrato kullanımı teknik açıdan olmasa da kullanım olarak farklılıklar göstermiştir.

Teknik (Fizik) olarak;

> Vibrato (İt.). "Salınım". Sesi zenginleştirmek, yumuşatmak, yoğunlaştırmak amacıyla, vokal müzikte, üflemeli çalgılarda, telli ve yaylı çalgılarda seslendiriciler tarafından uygulanan titreştirme (salınım) tekniği. Ses perdesinin hafifçe dalgalanıp yoğunlaştırılması (Say, 2002:562). dır.

Uçan ve Günay, "Mektupla Öğretim Keman" adlı kitaplarında, vibrato terimine şöyle yer vermişlerdir:

"Terim, Latince kökenlidir. Vibrare (titreşme) sözcüğünden gelmektedir. Fransızca karşılığı "vibrer" dir. Bu edimden gelen "vibration", bir müzik çalgısındaki tellerin sık bir biçimde titreşimi anlamına gelmektedir (Uçan ve Günay, 1975:24).

Bu açıklamalardan, eski yüzyıllarda ve 19. yüzyılda da teknik olarak aynı anlatımlara rastlanılmaktadır. Kullanım olarak ise, 19. yüzyılda, eskiye yüzyıllara göre daha ılımlı fakat yine de gerekli yerelerde kullanımının istendiği görülmektedir.

19.yüzyılda vibratonun kullanımı, vibrato ile ilgili araştırmalar ve nota üzerindeki gösterimi günümüze gelindikçe değişmiş, gelişmiştir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, 19. yüzyıl bestecilerinin ve pedagoglarının, günümüzde hala kullanılan eserlerindeki, metodlarındaki veya yazılmış olan ilgili makalelerde, yer alan vibrato kullanımları, bu konuda tarihte aldıkları yerleri, vibrato kullanımları hakkındaki ifadeleri ve sınıflandırmaları ele alınarak, icracılarda, öğretmenlerde ve öğrencilerde 19. yüzyılda yayımlanmış olan eserlerdeki veya metodlardaki vibrato uygulamaları hakkında farkındalık yaratmak amaçlanmıştır.

1.2. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma; daha önceden yapılmamış olması, keman eğitiminde ve icrasında vibrato tekniğinin tarihi gelişiminin bilinmesi açısından ve bu bilgiler çerçevesinde dönemsel olarak doğru bir vibrato kullanımının gerçekleşmesine faydalı olabilmesi açısından önemlidir.

1.3. Varsayımlar

- Seçilen araştırmanın modeli, araştırmanın yapısına ve amaçlarına uygundur.
- Literatür taramasında elde edilen veriler doğruyu yansıtır.
- Araştırma için ulaşılan kaynaklar ve elde edilen veriler yeterlidir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, kaynak tarama yönteminin kullanıldığı betimsel bir çalışmadır.

2.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmada evren; vibrato, örneklem ise; 19. yüzyılda kullanılan vibrato tekniğidir.

2.3. Verilerin Analizi

Bu araştırmada konu olan vibrato tekniği, 19. yüzyıldaki kullanım özelliği, gösterim şekli, hangi yönleri ile incelenildiği ve nasıl bir gelişim gösterdiği yönü ile ele alınmıştır.

2.3.1. Ondokuzuncu Yüzyılda Vibrato

Başını klasik dönemin, ortasını ve sonunu da romantik dönemin oluşturduğu ondokuzuncu yüzyılda, vibrato, ihtiyatlı kullanılmıştır. Buna karşın bu yüzyılda, diğer yüzyıllara göre vibrato kullanımına daha çok itibar edilmiştir. Çünkü klasik dönemin sadeliğinden sonra romantik dönemin özgür yapısı, vibratonun daha çok kullanımını gerektirmiştir. Vibratonun, romantik dönemde sıklıkla kullanılması, teknik olarak benimsenmesini sağlamıştır.

Vibrato, 19. yüzyılın başlarında dikkatli bir kullanıma sahipken, "19. yüzyılın sonlarına doğru ikinci melodik süsleme aracı olarak (ilk süsleme aracının "portamento" olduğu ifade edilmiştir) görülmüştür. Vibratosuz icra, Brahms' ın ölümünden hemen sonraya kadar normal karşılanmış ve vibrasyon sadece önemli ses perdelerinde veya etkileyici pasajlarda kullanılmıştır (Finson, 1984:468).

19. yüzyılda birçok besteci ve pedagogun vibrato hakkında çalışmaları olmuştur. Yüzyılın başında, Spohr gibi kemancıların, konuştukları ve tartıştıkları konular; vibratonun ne zaman ve ne çeşit kullanılması gerektiği, aynı zamanda vibratonun ihtiyatlı kullanımı üzerine olmuştur.

Çilden' in "Vibrato Öğretimi" adlı makalesinde yer alan "Gergin ve sinirli vibratodan, ki bu şekilde yapılan vibrato, eli sertleştirme eğilimindedir, kaçınmak her zaman önemlidir" ifadesinden de anlaşılacağı üzere, günümüzde de bu yönde uyarıların hala var olması, 19. yüzyıldaki bu tür tartışmaların, henüz kullanımı sıklaşmış bir teknik için, olağan olduğunu düşündürmektedir.

Bu yüzyıldaki bazı keman pedagoglarının vibrato kullanımı, vibrato çeşitleri hakkındaki fikirleri ve bu fikirleri sınıflandırmaları şöyledir:

Yüzyılın başlarında, Fıransız kemancı Pierre Baillot, vibratonun alışkanlık haline getirilmesine karşı olmuş ve düşüncesini şöyle ifade etmiştir.

> "Vibrato sadece anlatım gereksinimi olan yerlerde kullanılmalıdır. Çünkü bu durum vibratonun değerini yok edebilir ve onu yalın stilinden mahrum edebilir. Kısa süreli pasajlarda vibratodan kaçınılmalıdır, sadece uzun notalarda ve aynı notaların tekrarlarında kullanılamlıdır (Baillot, 1996:240).

Baillot "L Art du violin" eserinde sol el vibratosunu ele almış ve vibrato hakkında şu ifadelere yer vermiştir:

> "Bu titreşim, çok veya az hızlı olarak parmak tarafından üretilir, dokunaklı ve acıklı ifadeleri canlandırır; fakat parmağın salınımı kısa süreli olarak notanın entonasyonunun temizliğini değiştirir. Bunun için kulak bundan rahatsızlık duymayabilir ve hemen adapte olabilir, asıl nota, başlangıçta ve sonda duyulmalıdır. Bu salınım, ihtiyatla tanıtıldığında, hareketle güçlüce hislendirildiğinde, enstrumanın, insan sesi ile olan benzerliği verilir. İfadenin bu çeşidi, çok güçlüdür. Fakat eğer sıklıkla kullanılırsa melodiyi yapay yapma ve sanatın büyük albenisi olan ve onun ilkel yalınlığı olarak anımsanan kıymetli saf stilinden yoksun bırakması gibi tehlikeli bir dezavantajı vardır (Brown, 1988:113).

Baillot' nun daha sonraları, vibrato için teknik olarak yaptığı; "Elin salınımı veya titreşiminin telde olan parmağa aktarılmasıdır" (Baillot, 1996:240) ifadesi, günümüz pedagogları tarafından benimsenen bir tanım olmuştur.

Metodunda vibrato hakkında tanıtıcı bilgilere yer veren Baillot, vibratoyu üç sınıfa ayırmıştır.

1) Vibrato çeşitli baskılarla ve yayın hızıyla,
2) Sol elin devir hareketiyle,
3) Bu metodların bütünüyle üretilmektedir (Shepherd, 2004:33).

Bu dönemde dikkat çeken diğer keman sanatçıları ve aynı zamanda pedagogları arasında Beriot ve Spohr yer almaktadır. İcrada, vibrato kullanımına sıcak bakmayan; eski döneme eğilimli olan Spohr, tutucu namına karşın teknik inceliklerle vibratoyu ele almış ve şu şekilde sınıflandırmıştır.

1) Hızlı vibrato; Hız, notaya güçlü bir vurgu verir.
2) Yavaş vibrato; Yavaş, tutkulu notaları güçlendirir.
3) Hızı artan vibrato; Yavaş başlama ve "crescendo" ya kadar hızda artış ve Hızı azalan vibrato; "crescendo" ile artan hızın azalmaya başlaması, seste "diminish etkisi yaratır (Shepherd, 2004:33).

Beriot da "Metode de violin" eserinde sadece vibratonun estetiği hakkında tavsiyeler vermiştir, teknik olarak bahsetmemiştir.

Keman pedagoglarının bu çalışmalarının yanısıra, icra alanında sesini duyuran Paganini de klasik dönemde henüz ortaya çıkmamış olan coşkuyu insanlara tanıtmıştır.

Dönemin ünlü icracısı Niccolo Paganini, (1782-1840) geçmiş senelerdeki temel bilgileri ve uygulamaları ondokuzuncu yüzyılda geliştirmiştir. Güçlü tekniği, zarif tonlaması, performansını sergileyebilmesine olanak verince, vibratoya hayat vermiştir. Paganini, diğer pedagoglardan farklı olarak vibratonun nerelerde kullanılması gerektiğini genel ifadelerle belirtmemiş, eserlerinin içerisinde, kullanılması gereken yerleri açık olarak yazarak, icracılardan daha kesin bir kullanım istemiştir. Böyle bir kullanımın varlığını, Paganini' nin ifade işaretlerinin içinde bulunduğu "Caprice" notasının orjinaline sahip olan; Adila Fachiri' nin, notanın üzerindeki işaretler arasında; "buralarda vibrato kullan" gibi vibratonun nerelerde kullanılacağına dair yazılar mevcut olduğunu ifade etmesi ile öğrenmiş oluyoruz. Paganini' nin yarattığı bu eğilimi devam ettirenler de olmuştur. Bunlar; August Wilhelmj (1845-1880), Henri Vieuxtemps (1820-1881), Henry Wieniawski (1835-1880), Pablo de Sarasate (1844-1908) olarak bilinmektedir (Shepherd, 2004:32).

Paganini' den sonra da Henry Wieniawski (1835-1880) hem icrasıyla hem de ürettiği özel vibrato alıştırmaları ile döneme imzasını atan bir diğer müzisyendir. Wieniawski, vibrato hakkındaki çalışmaları ile vibratoyu yeni noktalara ulaştırmış ve vibratosu ile anılmıştır.

Wieniawski' nin bu durumunu Fritz Kreisler (1875-1962), şöyle ifade etmiştir: "(…) Wieniawski vibratoya yoğunlaştı ve hiç ulaşıltırılamayan noktalara getirdi. Böylece "Fransız vibratosu" olarak bilinmeye başlandı (…) (Lochner, 1952:21). Lochner, Wieniawski' nin dışında, Vieuxtemps ve Eugene Ysaye' nin de vibratoyu iyi yerlere taşıdığını savunmuştur.

Kreisler' in vibratosu bu dönemde çok konuşulan bir vibrato olarak bilinmektedir. Çünkü "sürekli vibratonun" tarihte ilk icrası Kreisler'e ait olarak bilinir. Roth ise modern dönemlerde, vibratoyu faklı kullanan kişinin Eugene Ysaye olduğunu ifade etmektedir (Roth, 1997:34).

Sürekli vibrato; "(…) uygun olan her yerde ve çalgının çalındığı süre içerisinde duyulan her seste kullanılması anlamına gelmektedir (Hurtiz, 1999-2011:11) (http://www.classicstoday.com/features/ClassicsToday-Vibrato-part1.pdf).

Carl Flesh de Kreisler' in vibratosunun etkililiği hakkında olumlu yorumlar yapmıştır. Flesh' e göre; Fritz Kreisler (1875-1962)' in erken yirminci yüzyıldaki vibrato devrimine kadar; ki bu devrim sürekli vibratodur. Lirik pasajlarda, aynı zamanda hızlı teknik pasajlarda bu konuda popüler olan bir icracı olmadı.(Flesh, 1939:14, akt. Lee,1999). Aynı zamanda Flesh, Kreisler' in vibrato stilinin vibrato gelişiminde önemli olduğunu düşünmüştür. Bunun üstüne yapılan deneylerde Kreisler' in vibratosunun çok hızlı olduğu tespit edilmiş, vibratosunun, diğer müzisyenlere göre iki kat daha hızlı olduğu ortaya çıkmıştır. Bu konuda yazılan bir yazı için şöyle karşılık vermiştir. "Benim trilimin (vibratomun) yıldırım gibi olduğunu düşünüyorsa çok daha hızlı olan Heifetz' e ne demeliyiz? (Lochner, 1952:273).

Vibratosu ile konuşulan Henryk Wianiawsky, Fritz Kreisler, Eugene Ysaye gibi icracıların keman öğretmenlerinin Lambert Joseph Massart olması hepsinin vibratoda yoğunlaşma sebebi olduğunu düşündürmektedir. Massart sistematik vibratonun icatçısı olarak tanınmaktadır.

19. yüzyılda, "sürekli vibrato" kullanımı, farklı vibrato çeşitleri ile de zenginleşmiştir. Hurtiz, bu çeşitliliği şöyle ifade etmiştir:

"(…) her vibrato aynı değildir. Hızlı ve yavaş vibrato, geniş ve dar, parmakla, bilekle ve kolla, yay ile (yalnız veya birlikte) tek parmakla ve iki parmakla gerçekleştirilen vibrato çeşitleri vardır. Hepsi tele yapılan yay baskısı, yay hızı ve diğer faktörler gibi çeşitli baskılarla üretilir (Hurtiz, 1999-2011:11). (http://www.classicstoday.com/features/ClassicsToday-Vibrato-part1.pdf).

Artık belirgin bir şekilde kullanılan vibrato;

"19. yüzyılın sonlarına doğru ikinci melodik süsleme aracı olarak (ilk süsleme aracının "portamento" olduğu ifade edilmiştir) görülmüştür. Vibratosuz icra, Brahms' ın ölümünden hemen sonraya kadar normal karşılanmış ve vibrasyon sadece önemli ses perdelerinde veya önemli olan etkileyici pasajlarda kullanılmıştır (Finson, 1929:468).

Vibratoyu az kullanma taraftarı olan keman sanatçıları ve pedagoglar, vibratoyu belli bir dönem notaların üzerlerinde işaret olarak belirtmişlerdir. Bu işaretler, eserlerde, vibratonun nerelerde yer alması gerektiğini göstererek, icracılar tarafından fazlaca kullanılmaması amaçlı belirtilmiştir. Kullanılan işaretler, günümüz eserlerinde nadir olarak kullanılmış olsa da, ondokuzuncu yüzyılda belli bazı besteciler tarafından tercih edilmiştir. Bu nedenle, öğretmenlerin, derslerde kullandıkları bazı metodlarda hala karşılarına çıkabilmektedir. Öğretmenlerin, metodlarda yer alan bazı vibrato işaretlerine, günümüzdeki işaretlerin sahip oldukları anlamları yüklemeleri gibi olası bir durum, (markato işareti: " > " gibi) öğrencide yanılgılara sebebiyet verebilir. Öğretmenlerin bu yönde dikkatli olmalarının, doğru bir keman eğitimi için önemli olduğu düşünülmektedir.

Vibratonun, eserlerde işaret olarak kulanılması hakkındaki bazı bilgileri, besteci veya pedagogların bu işaretleri nasıl kullandıklarını şöyle sıralayabiliriz.

Spohr (1784-1859): "Vibratoyu "sforzando" nun güçlendirilmesi için özel bir araç olarak kullanmıştır. İşaret olarak; " fz " veya " > " işaretlerini kullanmıştır. Belirttiği üç ayrı hızda vibratoyu, hızlı, yavaş, hızlanan ve yavaşlayan vibrato olarak adlandırmıştır ve bunları belirli işaretlerle simgeleştirmiştir (Spohr, 1832:176).

Spohr' un "Violinschule" eserinden, kullanılan dalgalı çizgi/wavy line işaretine şekil 1' de yer verilmiştir;

Şekil 1. Spohr' un Vibratoyu Nota Üzerinde Gösterimi
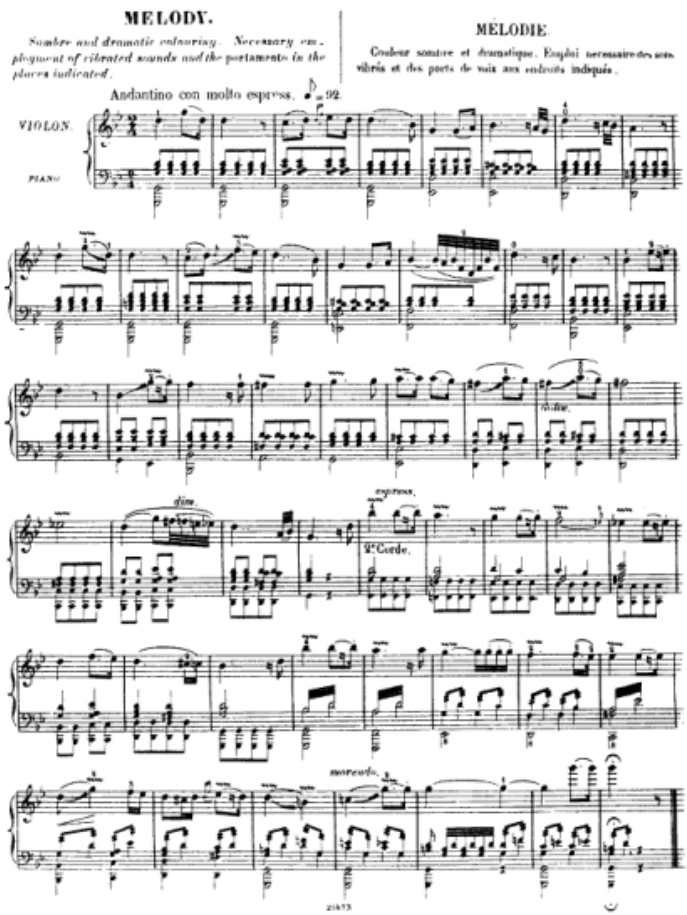

Spohr "dalgalı çizgi/wavy line" işaretini, opus. 146 ve 152 yaylı kuartetlerinde kullanmıştır. Aynı zamanda notaları da bir simge olarak görürsek, gürlüğü sürekli olan birlik notalarda da vibrato kullanımını önermiştir.

Carl Flesh' e göre vibratonun yapıtlara konan özel bir simgesi yoktur. Ne zaman ve nasıl yapılacağı kemancının bilgi ve becerisine bırakılır (Flesh, 1929:22-26, akt. Uçan, 1975).
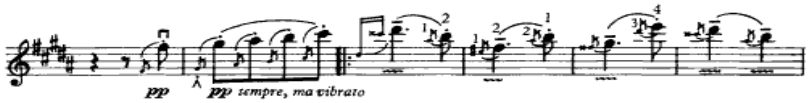
Charles de Beriot (1802-70): "Metode de Violin" eserinde vibratonun kullanımı hakkında belirgin bir şekilde uyarılarda bulunmuştur. Bu uyarılardan hemen sonra verilen müzikal örneklerde, vibratoyu "dalgalı çizgi/wavy line" ile belirtmiştir.

Şekil 2. Beriot "Methode de Violin" Eseri Üzerinde Vibratonun Gösterimi

Bazı kaynaklarda, eserin içerisinde, vibrato işareti yerine, "vibrato" kelimesi de kullanılmıştır. Örneğin "Joachim, bazı durumlarda "dalgalı çizgi", bazı durumlarda da "vibrato" kelimesini kullanmıştır. Brahms' ın "Hungarian Concerto, op.11" ve Joachim' in "Brahms Hungarian Dance No:4" düzenlemesinde, vibrato kelimesinin kullanıldığı görülmektedir (Brown, 1988:118).
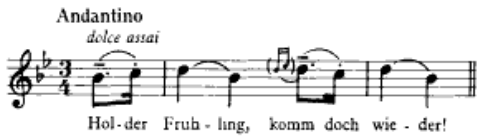
Şekil 3. "Brahms Hungarian Dance No:4" Eseri Üzerinde Vibrato Gösterimi

Joseph Johacim (1831-1907): "Violinschule" eserinin üçüncü bölümünde bulunan Romans 'ın (0p.2) giriş ölçülerinde ek bir yorum yazmıştır. Bu yorumda;

"Eğer icracı, vibratoyu Romans' ın ilk ölçülerinde kullanmak isterse (hangisini, nasıl yapacağını, kesinlikle kendisi belirlememelidir) sadece işaretleri uygulamalıdır, tıpkı notanın altında olan nefesler gibi (…)(Brown, 1988:115). Belirtilen "nefes" olarak; Şekil 4' te, sözlerin arasındaki virgül kastedilmiştir.
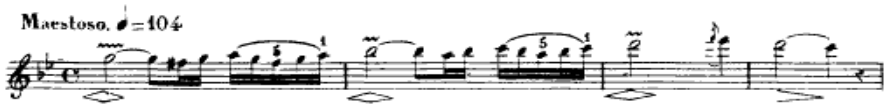
Şekil 4. Nota Altında Nefes Göterimi

Bazı kaynaklarda, vibrato için yaygın bir şekilde gösterilen "crescendo ve decrescendo" yani " <> " işareti de tek notalar için kullanılmıştır.
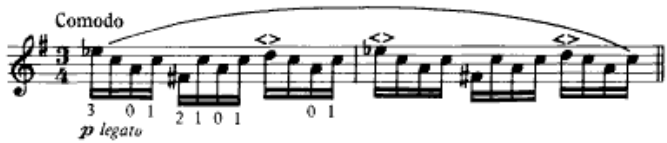
Pierre Baillot (1771-1842): "L' Art du Violin" eserinde, "< >" işareti ile dalgalı çizgiyi beraber kullanmıştır. Bu eserinde Baillot, Viotti' nin vibrato işaretini nasıl kullandığını göstermek amaçlı, Viotti' nin 19 nolu konçertosuna yer vermiştir (Brown, 1988:118).

Şekil 5. Viotti, Keman Konçertosu, No.19, Pierre Baillot' un "L' Art du Violin" Eserinden

Campagnoli de, "Metodo" esrinde, özel olarak vibratoyu "<>" işareti ile belirtmiştir. Bu durum ayrıca Joachim – Moser' in "Violinschule" eserinde yer almaktadır. Bu işaret, Rode' un kaprislerinde ve konçertolarında sıklıkla bulunmaktadır. Rode, "Caprise" metodunun üç numaralı etüdünde, onaltılık nota gruplarının başında gösterilmektedir (Brown, 1988:120).
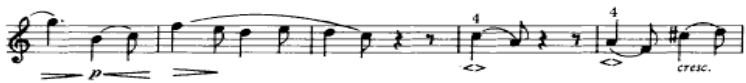
Şekil 6. Rode, Caprise Metodu, 3 Nolu Etüt, Vibrato Gösterimi

Schumann, Brahms, Mendelssohn gibi bestecilerin de eserlerinde bu işareti kullanmışlardır. Bu kullanımlara, şekil 7, 8, 9, 10 ve 11' de yer verilmiştir.
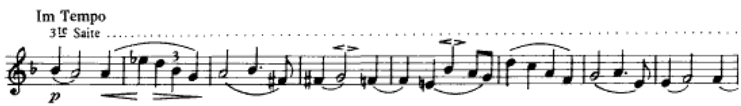
Şekil 7. Schumann, Violin Sonata, Op.105, Bölüm 1, Vibrato Gösterimi

Mitleidenschaftlichem Ausdruck
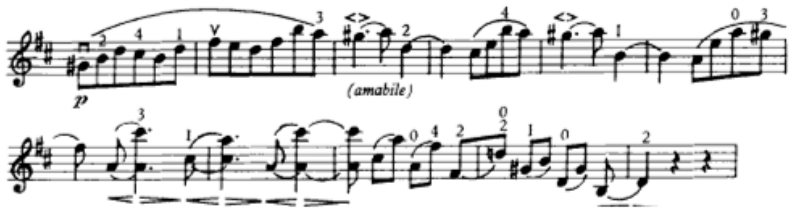

Şekil 8. Schumann Violin Sonata Op.121, Bölüm 1, Vibrato Gösterimi

Lebhaft

Şekil 9. Brahms, Violin Concerto, Op.77, Bölüm 1, Vibrato Gösterimi
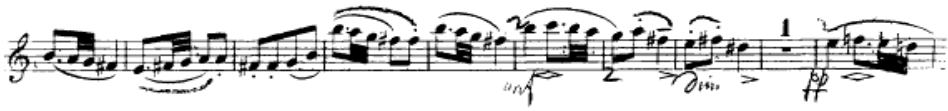
Allegro non troppo
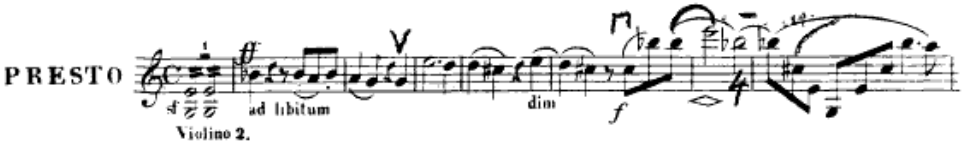

Vibrato işareti, Mendelssohn, Schubert, Brahms tarafından kullanmış olsa da sıklıkla kullandıklarına rastlanılmamıştır (Brown, 1988:120).

Şekil 10. Mendelssohn String Quartet, Op.13, No:3, Vibrato Gösterim

Allegro con moto

Şekil 11. Mendelssohn, String Quartet Op.13, Bölüm 4, Vibrato Gösterimi

3. SONUÇ VE ÖNERİLER

19. yüzyılın başında da, 16., 17. ve 18. yüzyılda olduğu gibi vibratonun ihtiyatlı kullanılması istenmiştir. Fakat diğer yüzyıllara göre 19. yüzyılda, vibrato, kullanılması istenen bir teknik haline gelmiştir. Birçok pedagog, vibratonun hem teknik açıklamasını yapmış hem de önemi hakkında fikirlerini sunmuşlardır.

19. yüzyılda vibrato, pedagoglar tarafından sınıflandırılmıştır. Baillot, yazmış olduğu metodunda, vibratoyu; çeşitli baskılarla veya yay hızının kullanılması ile sol elin yaptığı devir hareketi ile veya her iki unsurun kullanılması ile üç sınıfa ayırmıştır.

Bu yüzyılda vibratosundan söz ettiren icracılar arasında öncelikle Paganini olmak üzere Henry Wieniawski (1835-1880), Pablo de Sarasate (1844-1908), Kreisler ve Baillot gelmektedir. Kreisler, vibratosunda, vibrato sürekliliği ve hızı, dikkat çeken unsurlar olmuştur. Baillot ise vibratonun sıklıkla kullanılmasına karşı çıkmıştır.

Bu dönemde dikkat çeken diğer keman sanatçıları, aynı zamanda pedagogları arasında; Beriot ve Spohr yer almaktadır. İcrada, vibratoyu az kullanmayı savunarak eski döneme eğilimli olan Spohr, tutucu namına karşın teknik inceliklerle vibratoyu incelemiş ve vibrato hızı ile esere kattığı karakteri birleştirerek sınıflandırma yapmıştır. Bu sınıflandırmada, hızlı vibrato ile esere vurgu katıldığını, yavaş vibrato ile esere tutkulu bir karakter kazandırıldığını, hızı artan veya azalan bir vibrato ile esere, "diminish" etkisi verildiğini savunmuştur.

19. yüzyılda, besteciler ve pedagoglar, vibratoyu eserlerinde işaretler ile belirtmeyi tercih etmişlerdir. Bu işaretlerin bir kısmı günümüzde kullanılan işaretler (markato işareti) gibi gösterilmektedir. Bu nedenle öğretmenlerin, kullandıkları metodların hangi yüzyılda yazılmış oldukları ve kullanılan işaretlerin o yüzyılda hangi anlama geldikleri hakkında titiz olmalarının, doğru bir keman eğitimi için önemli bir unsur olduğu düşünülmektedir.

16. yüzyıldan itibaren günümüze kadar sürekli gelişim göstermiş olan vibrato, yıllar içerinde kendini bir teknik olarak var etmiş, yoğun ve sürekli kullanımı istenmiştir. Geçen yüzyıllarda, vibratonun ihtiyatlı kullanımının istenmesi nedeniyle, kullanılması gerektiği düşünülen yerler notaların üzerlerinde belirtilirken, müzik yazarı David Hurtiz' in "Orchestral Vibrato Part One" yazısında modern bestecilerin yazmış oldukları birçok eserde "senza vibrato" terimi ile vibrato kullanılmaması gereken yerlerin belirtildiği görülmektedir.

Sonuç olarak, kemanda büyük bir öneme sahip olan vibrato tekniğinin dönemsel özelliklerinin bilinmesi gerekmekte ve 19. yüzyıl eserlerinin icrasında, bilgiler çerçevesinde uygulanması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Baillot, P. (1996). *"The Art Of The Violin"*. (Çev. G. L.). Evanson Il: Northwestern University Press. (akt.Ka-won Lee).

Boyden, D. (1965). *The History Of Violin Playing From İts Origin To 1761 And İts Relationship To The Violin And Violin Music*. London: Oxford University Press (akt.Christopher R. Reidlinger).

Brown, C. (1988). Bowing Styles, Vibrato and Portamento in Nineteenth-Century Violin Playing. *Journal Of The Royal Musical Associations*, 113 (1), s.97-128.

Çilden, Ş. (1996). Vibrato Öğretimi. *Filarmoni Sanat Dergisi*, 133, s.11.

Finson, J. (1984). Performing Practice İn The Late Ninetheen Century, With Special Reference To The Music Of Brahms. *The Musical Quartely*, 70 (4), s.457-475.

Flesh, C. (1929). *Die Kunst Des Violinspiels, I. Band*. Berlin: Ries-Erler (akt. Ali Uçan).

Galamian, I. (1962). *Princibles Of Violin Playing & Teaching (2nd Ed.)*. Englewood Cliffs, Nj: Prentice Hall (akt. Ka-won Lee).

Hauck, W. (1965). *Vibrato On The Violin*. London: Bosworth & Co. Ltd (akt.Lanette B.Shepherd).

Hurtiz, D. (1999-2011). *Orchestral Vibrato Part One*. 18 Aralık 2007, http://www.classicstoday.com/features/classicstoday-vibrato-part1.pdf adresinden erişildi.

Lee, K. (1999). *An İnvestigation Of Left-hand Technique on the Violin*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Columbia University, New York.

Lochner, L. (1952). *Fritz Kreisler*. New York: The Macmillan Company (akt. Christopher. R. Reidger, Lanette B.shepherd).

Mozart, L. (1985). *A Treaties On The Fundamental Principles Of Violin Playing*. (Çev. E. Knocker). London: Oxford University Press (akt. Ka-won Lee).

Say, A. (2002). *Müzik Sözlüğü*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

Shepherd, Lanette, B. (2004). *Video İnstruction For Teaching String Vibrato To İntermediate Students*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Iowa University, Iowa City.

Spohr, L. (1832). *Violinschule*. Vienna: Tobias Haslinger (akt. Clive Brown).

Uçan, A., ve Günay, E. (1975). *Mektupla Yükseköğretim Keman / 1633 Mektup No:7*. Ankara: Mektupla Öğretim Merkezi.